

Werk

Titel: Gion Wezel Dedual

Ort: Erlangen

Jahr: 1916

PURL: https://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?345572629_0035|log43

Kontakt/Contact

[Digizeitschriften e.V.](#)
SUB Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen

✉ info@digizeitschriften.de

Per cura tgi en biaschtg beta giu en coan tgi glie fchtschia oar igl fchtgiat fchi metar aint dalunga aint igl coan glimaia smardatgieda e metar antuan giecs piso ala glimaia ear antuan e aloura liar fe e laschear liia fe anfignian tgi glie tagiea.

Igl on 1832 igl amprem de da fanadocr e fto eing tgi o a me deitg, co tgi in dues mischdinar vatgias.

per far giuiar ena S. H. vatgia: pigliar aint igl aton tgiaglias da tufals, cura tgi anscheavan a nier menlas, fchi pigliar aint a metar a fatghear fen pandiagia a fumbreiva e aloura cura tgi glion pasanto 5 eamdas siava tgi glion faitg fchi dar la dumang da giging en brang et la feira ear avant tgi anscheavar a pavlar en brang e ceigl far 3 a 4 decs.

per far nataghear ena S. H. vatgia, fchi pigliar floers da faing tant feu measa curtagna (flo) a ragear oar igls bungs e aloura pigliar a far coir aintan ena padeala e far nier a baglier e alura metar aintan en faitg a metar fen la crosch digl deas a cuvrecer cun en baclena a liar (at) antuan a laschear fe anfignian tgi glie schfardo aloura metar fe treis u catar geadas.

(per far), cura tgi ena vatgia o faitg, fchi pigliar tant schcu en meaz fdom polvra da fagiatar e aloura pigliar en tocet paintg freschtg digl pi freschtg e la polvra piglia a schmardatgear aintan en schdrasch aloura metar ansenal a far ena culeta a dar aint dalunga tgi glion faitg avant tgi dar da magliar.

cura tgi en biaschtg o mal aigl vaintar fchi pigliar ena tgiavaglinia da den tgiaval freschtgia asuscheia tant feu ena bofa plagnia, metar aintan ena padeala schleata cun en po dava a far buglicr, aloura pigliar oar lava furoar en cupeing plaing a dar giu ceigl asuscheia feu laitg (mu) muncs.

(cura tgi en biatg).

cura tgi en biaschtg é scunflo fchi pigliar en oaf marsch a dar aint a schmardatgear tgi ftoptgian magliar giu.

GION WEZEL DEDUAL.

Priedis.

(Ineditum nach dem Autograph des Predigers.)

[f. 1^a] Dom. XVIII. p. Pent. Brinsolii 1843 *Äntrittsrede*.

Timeo, ne forte cum venero, non quales volo, inveniam vos: et ego inveniar a vobis, qualem non vultis. 2 Cor. 12. 2^e.

Dilectissims Parochians! Ia na va anfignian oz mai gia occaschung d'ats notiftgiar, tgi la Confirmaziung seia rivada. Sot igls 26 digl mex falso ho igl Rdfsim Ordinariat ratiftgia, approvó e confirmó la vofsa libra elecziung, tras la chala vogs faschond usit digls vofs dretgs da Collatura,

vez am tschärnia or par igl vofs farrer ù plevant. — An vartet da chella Confirmaziung sung ia igl(s) vofs plevant e vos ischas igls mis parochians. — Ia stuefs efsar igl pi liggiar chastgiang digl mond, schi en tal partratg am laschefs indifferent na faschefs nignia imprefsiung sen igl mis spirt, e na lavantefs betg se aintan mé l'ena u l'otra reflexiung. Na igls mis carifsims! ia confefs sinceramaintg, Siva digl mument, tgi veva ratschet la confirmaziung, sainta ia aintan mamez ena tscherta inchietaza, ena tscherta temä, avant inconoschainta. Ia lefs gugient conjecturar e saver oravant co tgi vignia ad egr cun me scu plevant, e cun vos otars scu parochians. Abar tot igls mis pansirs, e tot las mis conjecturas en adumbattan, e n'am dattan nignia franchezza; ed ia na reiv' tar nign resultat. Dad ena vart tem ia — par duvrar igls pleads da s. Pol: tgi ia n'ats tgiatta betg, scu chegl tgi ia lefs (non quales volo) e tem ear, tgi ia na seia betg suaintar igls vofs givischamaints (qualem non vultis). Da l'otra vard creia ia ear puspé da catar mutegfs e raschungs, las chalas am portan consolaziung e am' dattan curasch. Ia pofs usché [f. 1^b] der cun s. Pol: ia starmaint, totegnia na perda betg la sparangsa. — An vardat, ia na stuefs betg canoschar igl taimp aintan igl chal nos vivign; e na stuefs ver nignia conteza digl uffeza, tgi ia surpegl, nignia cunteza dalla si importangsa ed obligaziungs; nignia cunteza digl chint, tgi va da rendar, schi na vefs nign starmaint. Ia stuefs abar ear ver pers tota cardenscha e scanoschar la vartett dalla divina grazia, schi lefs am desperar e ver nignia confidonsa. Sur da chel starmaint, scu ear sur da chella confidongsa lefs ia anc tschantschear duas pleads, schi vos dez la vofsa atenziung e pazienza; ia dung l'antschatta aintan igl Nom da Jesus e Maria. —

Ia va starmaint, e va starmaint par causa dalla gravezgia, dall'importangsa e dallas obligaziungs digl stand, tgi pegl sen mamez! L'importangsa é gronda! La gravezgia é pasanta: las obligaziungs en formidablas e survargan las mis forsas.

Scu farrer vaia l'obligaziung d'ats pradgear. Igl cunsegl da Trient cumonda aintan las 24 Sefs, aigls 4. tgiapetal a mintgia plevant da mettar or ed explitgir aigls parochians igl pled da Dia mintgia dumengia e mintgia firó cumondó. Ia va damai l'obligaziung da vos mufsar tot chegl tgi vez da cregr e sperar e carezar; chegl tgi vez da far u fugir e tralasar par cuntangschar la vetta æterna. Ia va da mufsar aigls genitogrs las obligaziungs cuntar igl sis unfangts, ed aigls unfangts igl sis davegr ancuntar igls genitogrs; aigls patrungs co tgi vegian da tratta[r] mafers e mafseras, ed alla servitet co tgi vegian da sa daportar ancuntar igls patrungs. Ia va d'ats tigne[c]r avant la sgarschevladat digl putgia; va da contrafar aigls vezis, tgi domineschan e rigian forsa tranter vogs; da contrafar a disurdans, tgi vign forsa a catar; ia sto impugnar igls pregiudezis, las superstiziungs, tgi vign forsa a scontrar.

Clama, ne celses, am dat Dia igl cumond. Cloma e betg ceda da clamar, anfignian tgi vign dasmefs chest u l'otar veza, extolle vocem tuan, dolza la ti vogsch [f. 2^a] e betg ceda anfign tgi te has sdretg or chel u l'otar lastar, anfignian tgi te has impidia ed allontanó chel u l'otar stgiandal; ne celses, anfignan tgi chel u l'otar putgiangt ats ho saconvartia. Partge schi te na clomas betg tiars aigl putgiangt tgi el saconverta, schi vignial a muregr aintan igl putgea; abar la si orma vignia a pratendar da te; — in peccato suo morietur; sanguinem autem ejus de manu tua requiram (Ez. 33. 8.) El vó a perdar aber te has da dar chint par el, te vefsas stuia vigilar, igl admonegr, igl instruegr, igl durlar, igl smanatshear, igl mettar avant tschial ed anfiarn, par tgi el gieia an sasez e fetscha panatenzia. Argue, obsecra. — Nos savaign or dalla s. Scritgira, tgi dantant scu Moises era sen igl colm de Sinai par ratschevar da Dia igls 10 cumondamaints scretgs sen duas tavlas d'crapp, igl pival dad Israël hó instigó Aaron, tgi el formescha en idol, en vadeal d'or par igl adorar scu deitat. Aaron prova digls mettar giud veia, e fó tot igl sia par tgi desisten d'ena tala preteisa schi peccaminousa ed idololatrica: vasond abar la si stinadadat cedal e lascha davantar. Ed ofsa vurdé, da tot chegl dat Moises ad Aaron la causa. Partge has te surmanó chest piaval, tgi el ho fatg en schi grond putgea. Te vefsas stuia resister pi di ed avant lashear la vetta, tgi lashear tiars en schi grond mal. Schem, d. P. stó chegl betg am starmantar?

Daplé va ia l'obligaziung d'ats far duttregnia, efsend chella an en tschert gro pi necefsaria e pi nizevla, tgi igls predes sez. Aintan las duttregnias sto ia tractar chellas vardats principalas dalla nofsa s. Religiung, las chalas mintgign tgi ho igl sis discernimaint, sto savegr par sa salvar. Aintan las duttregnias sto ia explitgiar ed inculcar igls cumondamaints da Dia e chels dalla s. Baseilgia; ed instruegr, co tgi ans defls ratschevar degnia-maintg igls ss. Sacramaints &.

[f. 2^b] Ia sung ear obliia an cunsenzia da vigilar e d'ats observar er ord'baseilgia. Schi ia intervign, tgi l'egn u l'otar na veiva betg da ver christiang, detta stgiandal & schi sto ia igl corrigiar e sturzagear, ia sto igl tschartgear se e igl manar sen la veia da baign.

Aintan predas e duttregnias e dad otras occaschungs, avertamain ed a cater igls sto ia suaintar las circumstanzas instruegr, admonegr, consolar, corrigiar e strofagear las ormas confidadas alla mi survigilangsa. A tots, a vigls scu a giovans, a genitogrs scu aigls unfangts, aigls bungs scu aigls schleats, a parderts scu ad ignorants an general ed an particular, sto ia aünziar e far concepeval dalla voluntad divina, tignier avant las vartets, darver las portas digl parvegs. Ia igls sto far pietogs aintan igl sis demanar, cuntaints cun igl sis stand e condiziung, survarschevals ancuntar igl profsim,

fidevals ed obadevals aigls superiogrs, castis ed honests aintan mintgia stand, paziants aintan malsognias e misergias, angrazievals ancuntar Dia. Ia sto flanzagear la careza, la pasch e paregniadat ed uniung, la sperangsa e confidangsa sen Dia, e tot las otras vartets; cun en plead, ia sto promovar igl vofs salect. Ia sung obliia da spendar igls Ss. Sacramaints, dad efsar prompt e paragea da mintg'oura e taimp par tadlar las confesiungs e liar u schlargear suaintar las circumstanzas igls putgeas, dar u snaer l'absoluziung. Ia sung obliia da visitar e provedar igls malsangs e moribunds; igls afsister e igls paragear tar la mort sainsa vurdar or ni taimp ni oras, ni malsognias rantevlas ni otar.

Ia sung obliia da dar a tots en bun exaimpal — præbe te ipsum exemplum — da far ed exercitar mez chegl tgi ia predg e tign avant a vogs; defs far ed exercitar mez, tar chegl tgi ia admonesch igls otars seigl publicamaintg u secretamaintg. Ia na pofs betg [f. 3^a] ranfatschea igl ranvér, igl malgist, igl schlaschea, schi va mez igls madems vezis: ia na sa betg admonegr igls otars dad efsar misericordevals e compafsionevals e carezevals e fervents aintan igl sarvetsch da Dia, schi ia na va mez nignia misericorgia, nignia careza e compafsiong, schi ia sung mez marsch da sarver a Dia; e co pudefsa ats mufsar la veia digl parvegs, schi ia giefs sen la veia digl mond, sen la veia da perdiziung. Varde d. P. schi chellas ed otras obligaziungs nam ston betg far starmaint. Vign ia baign a las puder satafar? Va ia tanta erudiziung d'ats puder instruigr sufficiamaintg aintan la religiung, d'ats mufsar e tigner avant a mintgign las sis obligaziungs, da consiglar aintan cals dubiogs u perplex? Va ia an prompt chels mettals necesaris par gudagnear igls fallondars, par consolar igls sconfortos, par scaldar igls tiefs e confirmar igls bungs? Va ia chel spirt dad Elias, chella gagliardeia sinceritad d'en S. Gion Battist, chel zelo ed eifer d'en S. Pol, chella ardenta careza digl Apostel S. Gion? Vign ia forsa betg par tema u par raspett human a vurdar tras la detta a sarar giu igls igls e lascher egr tot scu i vo, a laschea pafsar tots disurdans e putgeas? Schi vei tgi ans ho anaveidas las admoniziungs tgi dung; schi vei tgi ia sung malvia, tgi vign persecitó par ver detg la vardat par ver corigia l'egn u l'otar; schi ia vei tgi na nizegia tot navot, vignia ia a ver chella statevlatad dad insister e betg cedar da resister anfignian la mort? Vign ia forsa betg a dar mengia grond fé alla mi pigrizia, e par marschadetna par comoditad am stgisar or e tralasher da far las mis obligaziungs? Vign ia a ma dapurtar suaintar la mi duttregnia; a scandalisar nign ni par fraschladat ni par malezia; ad efsar chella [f. 3^b] candeila targlischant, tgi mofsa a tots la dretgia veia? Schi igl divin darschedar vign en otar de am far la dumonda: Pastogr nova has las tis nursas, nov'enigl las ormas, tgi at va confidó da

las manar a salvamaint? vign ia baign a puder raspondar cun S. Pol: Trás mia causa n' é ia nign a perdar; ia pofs lavar igls mangs, ia va fatg tot igl mis, schi manca l'egn u l'otar schi sung ia inocent? — Tgi na defs betg ver starmaint? E nos laign supponar, tgi fetscha tot las mis obligaziungs, chant mal am stuefs igl far schi stuefs ver giond l'egn u l'otar da vogs sen la veia dalla perdiziung, sainza igl puder ritignegr, schi l'egn u l'otar giefs a perdar ear sainsa la mi culpa? —

Pir mengia va ia raschung da ver starmaint; cun tot chegl na despera totegnia betg e na perd betg tota confidangsa. Ia confeid sen chel tgi am ho clamó; ia confeid sen igl uffeza, par igl chal ia sung clamó, e confeid ear sen vogs.

Ia confeid sen chel, igl chal am ho clamo sen chella posta. E danondar dareiva chella clamada. Imediatamaintg dareivla della baseilgia, mediatamaintg abar da Dia sez. La vogsch dalla baseilgia e la vogsch da Dia; Dia am ho damai clamo; el am ho tarmefs. E par chegl va ia confidangsa, tgi la si divina grazia vignia am gidar e fortifitgiar; vignia a suppler, chegl tgi la mi debleza mantgianta; vignia a far chegl tgi survarga las mis forzas. Cun tota confidangsa painsa ia a der cun s. Pol: omnia pofsum in eo, qui me confortat. Virtus in infirmitate perficitur. Ia na vi betg ma schnegr e tamer la graveza dallas mias obligaziungs savend tgi igl agid divin am gida purtar.

Ia confeid ear sen igl uffeza, par igl chal ia sung clamó da Dia. Gliè en uffezi divin, ed ia va la persuafsiung, tgi chels tgi opereschan en'ovra divina na vignian betg bandunós da Dia. Igls Apostals eran [f. 4^a] cur tgi els en nis clamos aigl Apostolat, ignorants e fraschals e debals, e vevan ear els grondas imperfecziungs veda sasez; abar chell'ovra par la chala els eran nis clamos, era en'ovra divina, en uffezi divin, e nos savaign chant tgi els hon drizó or. Igl antir mond honigl pradgea igl Uvangela, els hon dasmefs igl paganismus, sdretg ór l'idololatria e funsó igl Christianesim. Ia va dad operar la madema ovra, da luvrar aintan la medema vegnia, da far igl madem uffeza, e parchegl va ia confidangsa.

Finalmaintg vaia ear confidangsa sen vogs, tgi er vogs vignias am lifgir chella graveza digl mis stand. Vos pudez far chegl cun ruiar Dia, tgi el am detta la si grazia e igl sis agigd, cun am tschintgigiar la vofsa confidangsa e careza, cun surpurtar cun pazenzia la mi debleza, la mi ignoranza, ed otras mendas. Vos pudez far chegl cun suandar chellas paacas admoniziungs, tgi ia ats sa dar, schi ia macorsch, tgi pofsa effectuar ensatge schi vignia a luvrar cun ple daletg e cun ple legreia. Chegl stat aintan vofsa pufsangsa da far, ed ia va ear sparangsa tgi fetschas. Ia va sparangsa, tgi vos na vignias betg a ratrer la vofsa affecziung cun ver l'en u l'otar feler veda

me, e betg sprezar las mis admoniziungs, parchegl tgi magn forsa eña vetta contrara, parchegl tgi igl mis de manar, n' é betg conform alla mi duttregnia. Ia va sparangsa, tgi vos n' am vardas betg gniond liber da totas imperfecziungs, ear betg cun tantas perfecziungs scu igl mis antecefsogr. El era en om da gronda scienza ed erudiziung, en om da pietad ed devoziung. Tot chalitats tgi am mancan. Ia n' ats pofs ampurmettar navot otar tgi ena sincera e prompta voluntad, propests vaja fatg bungs: schi vignia abar aigls mintigner u betg? An sen vaia. Totegnia chegl so Dia sulett: el viglia ans dar la si s. benedicziung e ans concedar la grazia, d' igl sarver degniamaintg co sen teara e siva galder la si fatscha par ena antiara parpetnadat.

[f. 1^a] In Parasceve Dñi 1844 Brinsolii.

Nos vagn oz en dé da gronda e generala tristezia. Iglis sens observan en profund silenzi; igls Altars en sprivós da tots ornamentals e quasi sblundrageas; igl Celebrant sa vastgiescha cun calogr neira, scu sen igl dé ded ena bara; las baseilgias starsungan da lamentaziungs da canzungs trestas e da melodias. Tge monta tot chegl? partge é la baseilgia schi fitg combrida e consterneida? par tgi bragia ella? da tgi planscha ella la mort? Volvaign igls nofs igls sen Golphatha, sen igl Colm da Calvari; lo penda ve dalla crogsch cun pagnas imensurablas e non — ditgevlas chel, igl chal é igl object, la causa dallas larmas e digls suspegrs dalla baseilgia. Jesus Christus penda ve dalla crogsch! Zuppé vos Angals las vofsas fatschas e deploré igl Unigenit fegl da Dia, partge el é an anguneia! Suglegl, ta corva cun stgiradetas impenetrablas; safandé vos creplas e felsas; partge Christus mora. Trembla Jerusalem; tramble vos spirts infernals. Christus mora, e la sia mort saró la vofsa perdiziung e ruigna. — E vos unfangts dad Adam, tge defsas vogs far? betg tramblar, scu igls demunis, betg sazuppar, scu igl suglegl; sondar sa mettar an schanuglias avant la crogsch; partge par vos — otars mora Christus. Dasper la crogsch defsas egr e tadlar igls davos plets, tadlar igl sis testamaint! Iglis davós plets dad ena parsunga pietousa avant tgi sparter davend da chest mond visibel en adeigna comovents, e fon gronda imprefsiung sen igls cors da chels tgi en danturn, e vignian aveifas mefs an amblidangsa: Sen igl Colm da Calvaria abar na tschangscha betg angal en personal cumegniamaintg pietogs; sondar igl pi pietogs, tgi ho zappó sen tera, igl fegl da Dia sez. Giaign damai cun igl spirt er noghs sen igl colm da Calvari par santegr igls davós plets digl nofs crucifigia Jesus. — O Signiar, o Spindrader, sclarescha igl nofs intelletg, lomgia igls nofs cors, senachegl tgi igls tias 7 Sontgs plets restan par adeignia imprimias aintan chels e svaneschan mai [f. 1^b] or dalla nofsa mimorgia! —

Igl ampren pled, tgi Christus ho detg ved la crogsch, é sto chel:

Bab, pardunga ad els, partge els na son betg tge tgi fon! — Igl infernal plan, igl crudel project digls Fariseers era gartagea; chel, igl chal igls veva confundias schi savens, e scuviert schi savens lur malezia e gleisnerign, chel pendeava ofsa scu igl pi grond malfatschang trantar tschial e tera. El veva gidó tants e tants, ed era ofsa sez ingidabel; el veva siantó las larmas da schi blers, ed ofsa na cataval nignia misericorgia, nignia compasiung; chels mangs tgi vevan partia — or tants benefecis, eran ofsa imobilmaintg angutos ve dalla crogsh! Cun en plaschegr diabolic vurdavan igls inhumans gidias las sis starmantousas dalogrs, e par chellas augmentar igl sbaffagevan e sgar-gnivan — or schond: sche te ist igl Fegl da Dia, par igl chal te at das or, schi ve giu dalla crogsh; mofsa la tia pufsangsa; te pudevas gidar igls otars; gida ofs tetez! — E Jesus, tge fó, tge partratgia lez? tge faschesans, tge partartgefsans noghs aintan las mademas circumstanzas? Jesus dolza igls sias igls ancuntar tschial — igls sias mangs angutós ve dalla crogsh pudeval betg dulzar — el dolza igls sias igls cuntar tschial e dumonda — betg svandetgia digls sis tormentadars, betg ena legiung ded Angals par chels tormentar — el dumonda pardung per igls sias inimeis! Bab celestial, pardunga, pardunga ad els, els na son betg tge tgi fon; pardunga igls las ingiurias, las ingisteias, igls dispres, las calumnias, e sez chel plaschegr, tgi els hon ved da la mia pafsiung, ve dalla mia mort! O bab, pardunga ad els tot! — Tge magnanimitad, tge careza! Vos otars, tgi sa numnez e sa laschez numnar suandaders da Christus, vurde e sa parsuadi, tgi seia pufsebal da carazar igls inimeis, da far digl baign a chels, tgi ans offendan, da benedegr, chels tgi ans smaladeschan, da ruiar par chels, tgi ans persecuteschan. Pater ignosce. O chant difsumgliangts ischans aigl nofs Spindrader aigl nofs maester e mufsader! Par la mendra tgi ofsa, par [f. 2^r] bagatellas inschans dalunga agl êr, clamaign giu da tschial fi e floma, e igls demunis sez or digl anfiarn! — Sa partartgiaign ved digls plets da Jesus, cur tgi igl señ antscheva a bugligr, cur tgi nos vain schon or ansom la bucca da rendar cun dobla maseira las ingiurias; sa patartgiaign ved digl pled da Jesus, cur tgi nofs bratsch é schon standia — or par rendar las freidas ratschetas; sa patartgiaign e sa mufsaign par ver suondaders da Christus, schond cun el sainsa simulaziung: Bab, pardunga aigls mis inimeis; els na fon betg tott par malezia; els na son betg tge tgi fon! Pardunga. Ignosce Pater. Igl second pled da Jesus ve dalla crogsh era chest: Oz vignst ad efser cun me aintan parvegs! —

Ansemblamaintg cun Jesus eran nias crucifigias duas morders ladrungs. Egn da chels era schi malign ed inschurvó tgi el igl sbaffageva schond: schi te has tanta favorenscha e tanta gurbeida avant Dia, schi gidat tatez, e delibereschans er noghs! L'otar fascheva dantant tot otar partratgs; cun en

ludeval sdegn durlal a l'otar las sis beffas e dei: Co pos te anc tschan-tshear schi imprudent; nos vaign meritó chegl tgi nos andiraigh; aber el é inócent! — E savolvont tier Jesus deial: Te ragordat da me, cur tge te vigns an possefs digl tias riginavel! memento etc. Pleds marvigliogs dad en taimp, nu tgi tott era cuntar Christus. Vasond Jesus aintan igl cor da chel ladrung la si veiva cardenscha e fidangsa, igl dattal la consolanta ampumaschung. Oz vigns ad elser cun me aintan parvegs. — Sa consolé vos putgiangts (e tgi né chegl betg) sa volve cun la madema cardenscha, cun igl madem spirt da panatenzia tar Jesus scu igl bung ladrung ho fatg, ed vos niz sumgliangtamaintg a santer chel legreval pled: hodie etc. Aber chegl vos roia e supplitgiesch par la misericorgia da Dia, par igl sanc e las plajas digl nofs Spindrader: betg antardé da sa convertar anfignan igl davos moment. Sen chel gró betg suandé igl bung ladrung aintan sa convertar schi tard; el é igl solett, digl chal nos savaign franc, tgi el vegia contangsch misericorgia [f. 2^b] sen igl davos moment. Igl bung ladrung veva avant betg conaschia Jesus; nos abar igl cunaschaign u igl defsan canosechar schon schi di; betg sareclame domai sen la si tarda conversiung. Igl terz s. pled era dirigia alla si combriida Mama ed aigl sis carazó giufnal S. Gion. — Par tema dalla vetta eran igls otars Apostels tots fugias, e vevan betg gia igl curasch ded afsistar aigl sis Maester aintan igls davos basigns. Angal Maria cun S. Gion e duas otras femnas n'igl vevan betg bandunó. Els stavan da maneval della crogisch, e tgi lefs descreivar las dologrs, tgi dilaceravan igls cors da chels pietous personals? tgi lefs descreivar la tristezia da Nofsa Doña? Chegl era igl taimp, digl chal igl bung Simeon veva avant 30 oñs profetiso, tgi ena spada doloranta la vignia a penetrar igl sis cor. Ved della crogisch pendeiva igl sis confort, igl sis deletg. Ella veva cun tanta fadeia praservó chest igl sias divin fegl dalla persecuziung ded Herodes, ed ofsa pendeival ve dalla crogisch, scu igl pi grond delinquent. Jesus varda giu sen ella e sen s. Gion; el ambleida las aignas pagnias e prova da consolar schond: O Mama varda igl tis fegl; ed a s. Gion: fegl, varda la ti mama. — Ia mor; aber par igl salect digl mond; ia spart davend da chest mond; aber igl pi tger tgi va, lascha anavos a vogs; a té o mama en nov fegl, igl mis pi intim amei; — a te a Giufnal la mi carina mama. Fegls e feglias, amprandé cho, tge tgi ischas obliias ancuntar igls vos genitogrs. Els vos hon schandró, tratg — se, viglia par vogs notgs antiaras, et andiró blear. Caraze els domai, sustignels aintan la lur vigliadetna, respettels, vurdels — or; ed els vos vignian a benadegr an puntg da mort. — Mama varda igl tias fegl! Par Maria é chegl zvar stó en schleat baratt; abar par nogs eral fitg trostageval; partge an vartett da chels pleds é Maria davantada ear nofsa mama. S. Gion representava tots igls fidevals. O schi salegraign da ver survagnia ena tala

mama; aber vurdé baign da betg la contristar cun veivar sfarfatgia-[f. 3^a] maintg. Seians igl confort dalla nofsa combriida mama e la consolaing, cun suandar s. Gion aintan la schobradat, aintan la pazenzia e statevlatat, et aintan las sias otras vartetts. Aloura nignsa a tgiapegr antiramaintg igls pléds da Jesus: mulier etc. Cargea cun igls putgeas da tott igl mond, circumdó dallas snavogrs dalla mort, cloma Jesus cun vogsch sforzada: Deus meus etc. Chegl é l' antschata digls 21. Psalm, e glie da cregr, tgi el vegia recitó chel psalm par antiramaintg. Tgi na vei betg, tgi seian chele l' exprefsiung dad incomprahensiblas dologrs? I pareva, tgi el fífs sez bandunó digl sis divin bab; aber el nan era betg; ed er té orma christiana nan ist betg bandanada da Dia, schi di scu te n' igl bandungas betg. Ear cur tgi tots at bandungan; totts at hafsegian e persequiteschan, cur tgi tott at cuescha la tia svanteira, igl tis mal, cur tgi te vigns ingiuriida, maltratada, cur tgi te andeiras persecuziungs, dispresz, i[n]gisteias, malsognias, povertad u otras svanteiras; cur tgi Dia sez para da betg ler te defender, betg exaudegr igls tias suspegrs; anc aloura seias persuadeida, tgi el n' at bandunga betg. Schi di scu igl castgiang resta devot, gist e paziaint aintan las adversitats, n' eigl betg pofsebel, tgi Dia igl bandunga. Odar era Joseph, era Giob, era Tobias bandunó da Dia? Te post baign suspirar cun Jesus: Deus meus etc. abar suspirar betg par diffidenza, par mala — pazienza, par desperaziung; sondar cun fidangsa e filiala careza; e Dia vign at gidar. Jesus sa corscha, tgi el vegia da veivar anc pác moments. El dat anc en' igliada anavós sen la si vetta pafsada, schi el na vegia navot plé da far u dad andirar; e varda tott era consumó, chegl tgi stava scretg dad el, chegl tgi igls profets vevan profetisó ded el, chegl era fatg; el veva vantschia complagniamaintg [f. 3^b] l' incombenza digl sis bab eternal. Parchegl deial igls sias 6. pled: consumatum est etc. O schi nos pudefsan sen la fegn dalla nofsa vetta ear der cun tanta francheza: glie vantschia: Dia seia ludo; ia va observó las obligaziungs digl mis stand; ia va fatg digl baign, tant scu la mi clamada, las mis circumstanzas permettevan! Ofs eigl tot riguló, tot vanschia; ia pofs dar chint cur tgi seia aigl divin darschedar; el am pó clamar cur tgi el vot, avant igl sis tribunal; ia sung paragea. — Tge dogscha mort fífs baign (baign) chella! Cun la contantenscha e ruarsevlatat dad en luvrant, nifsans a sa mettar giu aintan igl letg dalla fofsa, dantant scu l' orma sgulafs directamaintg tar la glorgia celestia! —

Tot era consumó, tot vanschia; igl tgialach dalla pafsiung era svidó — or. Igl sis igl antschaveva a rompar e Jesus cloma igl sis davos pled: Bab, in manus etc. Cun chels plds veva la sia orma bandunó igl corp; la tera antscheva a tramblar, las felsas sa fenden; igl vel digl sanctuari sa stgierpa; igls putgianets dattan sen igl brost, e blers confefsan l' inocenza e

la divinitat digl crucifigia. Jesus veva vivia adeigna aintan la pi perfetgia uniung cun sis bab da tschial, ed usche el er mort. In manus etc. chegl defes efser er igl nofs davos pled. — O Dia conceda a nos tots igl dung dalla cardenscha, igl dung dall'oraziung; ratscheva aloura la nofs'orma aintan igls tias misericordeval mangs, e lascha igls nõfs dovos partratg, igl nofs davos pled, igl nofs davos suspegr efsar dirigia a te; aloura po svanegr igl mond; nofs sa dulzaign se tar te par pofseder chella glorgia, tar la chala Christus ans ho daviart la porta tras la si custevla e preziosa mort. I davainta. Amen.

[f. 13^a] Dominica IV. Quadragesimae 1846 Brinsolii.

Peccavimus, redde tu nobis, quidquid tibi placet, tantum libera nos. Judic. 10.

Grond e marviglogs é Dia aintan las ovras dalla sia omnipotenza, grond aintan la sia sontgiadat e gisteia; aber anc pi grond para el tras la sia misericordia. Marvegliosa é la premura, tgi el hó par tschartgear se en orma persa; marvegliosa betg manc la pazenzia e longanimitat, tgi el dovra cun l'indifferentadat e sez renitenza digl putgiangt; — aber anc pi marvegliosa é l'amorevlatad e careza, cun la chala el ratscheva igl penitent an grazia ed amicezia. Igl putgiangt mangla angal s'anriglar cordialmaintg digls sias putgeas, e schon sa mofsa la divina misericordia inclina(r)|da] d'igls pardunar; el mangla angal ampurmetter seriousamaintg da sa migliorar, e schon igl porscha Dia igl sias agigd lo — tiers; el mangla angal confesfar igls sias delicts discusamaintg aber sinceramaintg suaintar igl domber e la qualitat, e schon é tott pardunó, tott laschea siva! E' chegl betg ena tgiõfsa stupenda, marvegliosa? Eña miserabla createira turna — anavos tar igl sias tottpufsangt stgiafeider, e lez la ratscheva cun tanta tenereza, scu schi el na pudefs betg efser biia sainsa ella; en pover putgiangt croda anschanuglias avant igl retg d'igl tschial e dalla tera, e lez sa legra londer — giu, scu schi el vefs aquistó en nov reginavel, e lez vot, tgi tott igl parvegs, igls anghels e sontgs sa legran cun el ansemel! Partge caschunescha la conversiung d'en putgiangt tanta legreia? partge ple leghermaint, tgi 99 gists, tgi n'hon betg basigns da penetenzia? La raschung é chesta: Igl anghels e sontgs aintan tschial canoschan la valogr d'ena orma cumprada cun igl prezios Sanc da Christus; els canoschan er igl grond mal, la graveza digl putgea; en'orma maclada da putgea é aintan igls sias Igl eña tgiõfsa abominevla e surtott displaschevla; parchegl sa legran els schi fitg, cur tgi chell'orma persa turna — anavós. Dad ena tgiõfsa catada ischans pi leds tgi avant tgi na la perdan. I sa legra igl S. Bab, efsend tgi el [f. 13^b] na vot betg la mort digl putgiangt, sonder tgi el saconverta e veiva; i sa legra igl s. Fegl, vasond el tgi igl sias custevel Sanc na seia betg spon par navot;

igl S. Spirt, pigliond pofsefs d'en taimpel danovamaintg consecro! E cun las treis divinas persungas sa legran igls anghels e sontgs, efsend tgi puspé en'orma é acquistada par igl parvegs; la baseilgia, efsend tgi en unfangt, tgi ella deplorava par mort, é ristizo an vetta. E chesta generala letezia sur dalla conversiung d'igl putgiangt é schi gronda, tgi par en moment vignan quasi amblidós—ve igls gists, la constanza digls chals caschunescha adegna ena egala legreia.

Dagn aber anc en'iglida (par la davosa geda) sen igl feagl pers. Tgi só, schi el ho er sa mufsó degn dalla legreia, tgi ans ho gia sen igl sias return? tgi só schi el é sto migliar, schi el ho siva sa depurtó bagn e mintignia la contantenscha e careza da sias bab? — Igl Evangeli na rachinta navot pi anavant, e para, cotras d'ans insinuar e dar d'anclegr, tgi el vegia da co davent mai dó occaschung a sias bab da malas vettas e disgosts. — A me para, d'igl veagr, co tgi el dastgia strogisch er or sot igls Igl da sias bab, par tema tgi el pudefs puspé sa perder, co tgi sneia giu a sasez divers er lubias divertimaints, co tgi el casteia sasez e fetschas adegna las pi grevas lavorgs, efsend tgi el crei da ver meritó pi grond strof, tgi chegl tgi sias bab igl ho dó; co tgi el da taimp an taimp peglia no—tiers igl vastgia da murdia, smaladescha la sia naradat, e damonda repeteidamaintg pardung da sias Bab, e repetta igls propests, las sias amparmaschungs fatgias. (Uscheia am rapraschainta el), partge uscheia stó igl putgiangt sa daportar siva tgi el ho sa reconcilia cun Dia, schi la sia penatenzia é veira, la conversiung durevla; igl salvamaint franc. — Vos vusez, tgi ia va anseñ da tschantschear oz da la satisfaziung, tgi vign raquireida ed'é necefsaria par igl salegd digl penitent.

Nos stuagn abar distinguer duas schorts d'satisfaziung. I datt ena satisfaziung, la chala é ena part efsenziala digl Sacramaint della penatenzia ed absolutamaintg necefsaria par la remischung digls putgeas e chegl é chella, tgi igl confesogr datt—se; i datt aber anc en'otra, tgi é er bisignevla par preservar e mintignegr la grazia, e chella defs igl penitent far da sasez, tar chella defs igl stimular igl spirt da penatenzia.

La satisfaziung sacramentala, chella tgi igl confesogr dat—se stó igl penitent fidevlamaintg complanegr, exact scu ella [f. 14^a] é nida dada—se. Igl Consegl da Trient impona agls confesogrs la strantgia obligaziung, da dictar a mintgia penitent ena proporzionada satisfaziung. Ad ena tala obligaziung sto correlativmaintg er corrisponder da vard digl penitent l'obligaziung dad acceptar e complanegr la satisfaziung dictada. Faschefs el chegl betg, igl Sacrament dalla panatenzia restefs imperfetg. E schi el vefs schon avant tgi survagnigr l'absolaziung an señ da betg satisfar, schi cometefs el en sacrilegi, l'absolaziung fils non—valevla, Partge igl confesogr dictescha

la satisfaziung an nom digl tottpulsangt Dia; agl chal tott las createiras hon da render obadenscha; an nom dalla suprema majestat, la chala igl putgiangt ho tamerariamaintg insultó u offendia tras igl putgea: an nom da J. Ch., ve digl chal sez la sumeglia digl putgea é nida puneida u stroffageda; an nom dalla Baseilgia, la chala ho da Dia la pufsangsa da lascher—siva u betg laschear—siva igls putgeas agls fidevels. Igl putgiangt damai, tgi refusescha (sainsa raschung e da sasez or) la satisfaziung dada—se, contrafó a Dia sez, é mal—obadivel agl auctogr digls ss. Sacramaints. U tgi el na crei betg, tgi igl confefsogr vegia l'auctoritat e pufsangsa, ed alloura igl manca la cardenscha—; u tgi el na considerescha betg igls sias putgeas par punibals, par degns da strof, — ed alloura igl manca la regla—led—, oder tgi el ho betg anseñ da sa migliorar, — ed alloura igl manca igl propest; an mintgia cals é el betg disponia, é inhabel da lá absoluziung.

E'gl betg avonda, tgi la satisfaziung, tgi vign dada se oz andé, nan é mianc sumeglia plé da chegl tgi ella era aintan igls amprens seculs dalla Baseilgia? Ans defs igl anc sa storschar dad acceptar chella?

An vardat, la moda da far la panatenzia dada—se, lascha supponer tar blers ena schvacha regla—led, en ballucant propest, ena punibla malanzievladat ancunter [f. 14^b] l'infinita buntad e misericorgia divina. Nomnadamaintg tar chels, tgi la fon cun lev—señ, cun tievgiadat; oder tar chels, tgi la differeschan sainsa basigns e dad agna potenza &. Schi ans ambleida schon sen veia, gniond—or digl confefsional, las amparnaschungs fatgias, — tge fedeltat po Dia vurdar gniond pi tard?

Aber er cun acceptar humilitevlamaintg e complanegr fidevlamaintg la panatenzia dada—se d'igl spiritual na fo igl penitent anc betg tott chegl tgi el é oblia. N'ans defs betg cregr, tgi chella pitschna satisfaziung, tgi igl confefsogr dictescha, seia adegna sufficiainta par penar u purtar—giu igls temporals strofs digl putgea. Schi igl confefsogr fixescha las ovras satisfactorias adegna se'gl lev u pâc, schi fo'l chegl par risquard digls infintis maretts da Christus, scu er dalla satisfaziung digls Sontgs e digl scazi della Baseilgia, aber da l'otra vard er aintan la supposiziung, tgi igl penitent fetscha da sasez—or er ensatge par satisfaziung, cun orar, giginar, dar almosnas, u tras otras bunas ovras proporzionadas agl sias stand e condiziung, agl sias pudegr e savegr, alla qualitat e quantitat digls sias putgeas. —

Parchegl dei igl Bab spiritual siva tgi el ho dó sur d'igl penitent l'absoluziung: La pafsiung da N. S. J. Ch., igls maretts dalla semper biida purschela Maria e da totts igls Sontgs, tott chegl tgi te vigns a far d'igl bagu u star—or d'igl mal, pofsa sarvegr a te an remischung digls tias putgeas, an augmentaziung u creschamaint della grazia e per contangschar

la vetta perpetna. Vurdé damai, la satisfaziung extrasacramentala é schon compiglida—aint e vign supposeida aintan l'absoluziung digl Spiritual. Parhegl pó igl mond degr tge tgi el vot, la nofsa delicateza e marschadetna po sa storschar tant scu ella vot, igls exaimpels da veir penitents pon esfer schi rars, scu i vottan, — l'obligaziung da satarfar resta an mintgia calfs. Eña tala satisfaziung ischans obblias alla divina misericorgia an angrazia-maint, tgi ella ans ho pardunó la culpa digl putgea e laschea — siva igls strofs perpettens. Oder é'gl betg raschunevel, tgi igl putgiangt, siva tgi 'gl é ad el nia tschintgia en dabett enorm, scu igl putgea é, — e dabett igl chal el na ffs mai sto bung da pae[a]r giu —, é'gl betg ra-[f. 15^a] schunevel, dumond ia, tgi el fetscha se 'gl manc tant scu el pó, detta chella satisfaziung, tgi el po dar, mofsa giò ena buna e prompta viglia? — Ena tala satisfaziung ischans obblias alla divina gisteia, par las pagnas temporalas digl putgea, tgi restan anc siva tgi la culpa é perdunada. Partge, scu dei S. Aug. nos stuagn aintan la panatenzia considerar duas tgiolas: la misericorgia da Dia e la sia gisteia. La sia misericorgia, an vartett dalla chala el relascha la culpa e igls strofs perpettens; la sia gisteia, second la chala el strofegia igl putgiangt temporalmaintg. Imploragn, dei S. Aug. in Ps. 50., la misericorgia da Dia; aber sa ragordagn er dala sia gisteia. Alla misericorgia convign' igl da pardunar agl putgiangt: alla gisteia aber, da strofagear igl putgea. Nos na dastgiagn betg pretender tanta misericorgia, tgi igl putgea resta sainsa strof: Na, Signer, uscheia scheia mintgigu cun David, igl mias putgea na resta betg sainsa strof; ia canosch er la gisteia da chel, la misericorgia digl chal ia tschertg. Ia givisch dad esfer liber digl strof angal par chegl, tgi ia vi mez am strofagear. — Ena tala satisfaziung ischans nogs er obblias a nos—ez, elsend ella en remedi ancuntar novs putgeas. Partge mai nigusa a sa tgirar tottalmaintg da chegl tgi é scumandó, schi nos na sa snaagn betg er voluntariamaintg en chaltge tgiolsa lubeida. Tras l'absoluziung vign igl putgiangt liberó digl putgea, betg aber dal inclinaziung tar igl mal. Chella resta aintan el e sto nir supprimeida tras continuada penetenzia. Aintan el restan anc las pafsiungs; igls schleats vezis, las tentaziungs. Vurdé damai, chant necesaria tgi la satisfaziung é, tant chella tgi igl confefsogr dat—se, scu chella, tgi igl veir spirt da panatenzia dictescha. Facite dignos pœnitentiæ fructus! —

Betg sché: „Christus ho schon abundantamaintg satisfatg par totts.“ Bagn ho el satisfatg (schiglió nizigiefs la nofsa satisfaziung navot; velsans er tott las bunas ovras tgi davaintan se'gl mond, ellas na bastefsan betg, par recuperar la grazia persa, u par paear —giu las pagnas, tgi er angal en solett putgea mortal maretta — elsend ellas perpettnas—); el ho satisfatg, aber par davantar participevels dalla sia satisfaziung stuaignsa er nogs